

**Borgermøde den 27. september 2018
om indfasning af F-35 på Flyvestation Skrydstrup**

**Den lovgivningsmæssige ramme
for miljøkrav og naboensyn ved indfasning af F-35
på Flyvestation Skrydstrup**

v/ professor dr. jur. Peter Pagh, Københavns Universitet

1. Baggrund

**2. Gældende lovgrundlag for ny miljøgodkendelse
og erfaringer med anlægslove:**

- **Østerild Testcenter for vindmøller**
- **Cityringloven**

**3. Konklusion: Ikke muligt inden for de gældende
love at ekspropriere naboers ejendom pga.
støjgener**

4. anbefalinger

Baggrund:

Flyvestation Skrydstrup og Vojens Lufthavn er omfattet af Sønderjyllands Amts rammemiljøgodkendelse fra 1999 med bl.a. støjkrav, der i relation til militære flyvninger tillader er lempeligere – hvilket ikke er i modstrid med Miljøstyrelsens vejledning 5/1994 om støj fra lufthavne (s. 28)

Ved indfasning af F-35 på Flyvestation Skrydstrup vil det ikke være muligt at overholde rammemiljøgodkendelsens nugældende støjgrænser. Indfasningen af F-35 jagerfly kræver derfor en samlet ny miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 – medmindre lovgivning ændres.

Problemer med gældende rammemiljøgodkendelse

- * De dagældende regler om rammemiljøgodkendelse i miljøbeskyttelseslovens § 36 blev ophævet ved gennemførelse af EU's IPPC-direktiv ved lov 1999/369, da i modstrid med EU-retten**

- * Siden 2007 er Haderslev Kommune godkendelses- og tilsynsmyndighed for Flyvestation og Vojens Lufthavn – mens Miljøstyrelsen er godkendelses- og tilsynsmyndighed for Kastrup Lufthavn**

- * Der er efter rammemiljøgodkendelsen fra 1999 meddelt en række tilladelser fra først Amtet og siden Kommunen til bl.a. lagerhaller, spildevandsudledning uden en samlet ny miljøgodkendelse. Dette er i modstrid med både EU's IE-direktiv og praksis fra Miljø- og Fødevareklagenævnet – men klagefrist (4 uger) og søgsmålsfrist er udløbet**

Gældende lovgrundlag for ny miljøgodkendelse

Grundloven § 73, stk. 1:

“Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuld erstatning”

Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)

* art. 8 om beskyttelse af privatlivets fred (omfatter også støj)

EU-regler:

VVM-direktivet (miljøvurdering af projekter)

SMV-direktivet (miljøvurdering af planer)

Århus-konventionen om borgernes rettigheder på miljøområdet

NB: - alle tre regelsæt indeholder forbehold for militære anlæg, mens forbehold for anlægslove er irrelevant

Habitat-direktivets beskyttelse af Natura 2000-områder

Lov om miljøvurdering planer og projekter (SMV+VVM):

– gælder ikke for nationale forsvar, anlægslove, statslige anlæg under transportministeriet og husdyrbrug!

Planloven:

Kommuneplantillæg og lokalplanpligt

– men mulighed for landsplandirektiv eller ministeren overtager (call in).

Miljøbeskyttelsesloven – regulering miljøpåvirkninger

EU-regler om miljøvurdering (VVM og SMV)

Omfatter også tilladelse til mindre ændringer af lufthavne

C-2/07 Abraham m.fl.: ombygning i lufthavnsbygning med henblik på udvidet natflyvning et projekt omfattet af VVM-direktivet

Undtagelsen for militære anlæg fortolkes indskrænkende

C-435/97 WWF mod Borzen: Undtagelse for forsvarsanlæg gælder ikke, hvis anlæg også anvendes til civil flyvning

Undtagelsen for anlægslove gælder kun offentlig høring

C-128/09 Boxus m.fl.: Undtagelsen kræver, at lovgiver har de samme oplysninger om miljøvirkninger, som kræves efter VVM-direktivet, og at lovgiver har taget stilling til alle væsentlige miljøvirkninger

Eksempler på danske anlægslove:

Lov om vindmølle testcenter v Østerild i 2010

- Folketinget brugte undtagelsen i VVM-direktiv – men gælder ikke Natura 2000-områder
- Lovændring i 2011, da flere naboejendomme var ramt af støj for at sikre ekspropriationsgrundlag af støjramte naboer

Lov om Cityring (metrobyggeri)

- Kombineret kompetence ml. kommune som miljømyndighed efter miljøbeskyttelseslov og minister som VVM-myndighed
- Efter naboer til metrobyggeri fik underkendt kommunens miljøkrav som utilstrækkelige (bl.a. MAD 2014.194) og grundlaget for regulering (MAD 2014.54) – ophævede folkettinget ved lovændring miljøbeskyttelseslovens anvendelse for metrobyggeriet – med øget mulighed for økonomisk erstatning til erstatningsbolig efter ekspropriationsprocesloven

Dansk ret – planloven:

- **nuværende grundlag for Skrydstrup er kommuneplan**
- **mulighed for landsplandirektiv som Kastrup: MAD 1999.520 Mkn:** Miljøklagenævnet fandt, at udbygningsloven for Københavns Lufthavn og det på grundlag heraf tilvejebragte landsplandirektiv for lufthavnen var bindende for miljømyndighedernes vurdering af spørgsmålet om miljøgodkendelse af lufthavnen og vilkårene herfor
- **mulighed for at ekspropriere ejendom på grundlag af planlovens § 47, men kun hvis nødvendig for virkeliggørelse af lokalplan – vanskelig at anvende for støjzoner**

Dansk ret miljøbeskyttelseslovens § 33

§ 33: "Virksomheder, anlæg eller indretninger, der er optaget på den i § 35 nævnte liste (listevirksomhed), må ikke anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse heraf. Listevirksomhed må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt."

- *U 1983.1140 Ø*: Det er ikke muligt for myndigheden at gøre miljøgodkendelse betinget af overtagelse af naboejendomme for at undgå uacceptable miljøgener – blev afgørende for udfaldet i støjsager om metrobyggeri – men (overset i flere sager om vindmølleparker)
- *MAD 2014.53 Nmk* (metrobyggeri Nørrebroparken): **Kan ikke i miljøgodkendelse fastsætte vilkår om foranstaltninger på fremmed ejendom – uanset accept fra naboer**

Ekspropriation kræver hjemmel i lov

Grundloven § 73, stk. 1:

“Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuld erstatning”

Hverken miljøbeskyttelsesloven eller planloven indeholder hjemmel til at ekspropriere naboer pga. støjgener

Ekspropriation & taksationskommission

Kommunale formål (fx lokalplan): - vejlovens regler

- **Taksationskommission -**
- **Overtaksationskommission**
- **Afgørelse kan indbringes for domstolene**

Statslige formål: - ekspropriationsproceslov:

- **Ekspropriationskommission**
- **Taksationskommission**
- **Afgørelse kan indbringes for domstolene**

Efter ekspropriationsproceslovens § 20 kan der i forbindelse med ekspropriationsforretning tilkendes naboer erstatning for bl.a. støjgener – men kun for det værditab, der skyldes overskridelse af den naboretlige tålegrænse, jf. U 1999.353 H og U 1999.360 H

Ekspropriationsproceslovens § 29:

”Når en erstatningsberettiget til varetagelse af sine interesser under sagens behandling har afholdt nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor mv., kan vedkommende kommission pålægge anlægsmyndigheden at udrede en passende godtgørelse herfor.”

EMRK artikel 8:

Stk. 1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.

Stk. 2. Ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Praksis vedrørende lufthavnsstøj m.v.

Hatton and others v. U.K – MAD 2003.802 EMD (Storkammer): De britiske myndigheders tilladelse til forøgelse af natflyvninger til og fra Heathrow lufthavn krænkede ikke naboernes ret til beskyttelse mod støjulemper efter art. 8, men deres ret til en effektiv domstolsprøvelse efter art. 6 var krænket.

Gomez v. Spain – dom af 16. november 2004, sag 4143/02: Støj fra barer i et boligområde, der oversteg de nationale grænseværdier, fandtes at udgøre en krænkelse af Gomez ret til privatlivets fred efter EMRK art 8 og tilkendt 3.884 Euro i ikke økonomisk skade

Bor mod Ungarn - MAD 2013.718 EMD: Støjgener fra jernbanestation oversteg de legale støjgrænser i 16 år, hvilket udgjorde en krænkelse af EMRK art. 6 og 8 i forhold til nabo.

Eckenbrecht og Ruhmer mod Tyskland - MAD 2014.212 EMD: Natstøj fra Leipzig Lufthavn ikke anset for krænkelse af EMRK art. 8 i forhold til naboer, bl.a. fordi der med kompensationsordning var etableret en "fair balance".

Konklusion

- **Tvivlsomt om der kan meddeles miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelsesloven til støj, der kan medføre alvorlige sundhedsskader, og kompensation for ulemper udvider ikke mulighederne**
- **Ikke muligt inden for de gældende love at ekspropriere naboers ejendom pga. støjgener fra Flyvestation Skrydstrup – og planlovens § 48 om overtagelsespligt kan næppe anvendes**
- **Kommunen har ikke hjemmel i kommunalfuldmagten til at yde naboer retshjælp**

Anbefaling:

- **At der i anlægslov for Skrydstrup og F-35-fly tages stilling til ekspropriation – evt. overtagelsespligt – og at dette håndteres inden for ekspropriations-proceslovens rammer**
- **At anlægslov for Skrydstrup og F-35-fly tager stilling til kompetence mht. plan, VVM og miljøforhold henlægges til staten**
- **At anlægslov for Skrydstrup og F-35-fly tager stilling til om miljøgodkendelse af den civile lufthavn kan udskilles fra miljøregulering af den militære lufthavn**